

Bizim Gibi Komünistler

Felix Guattari - Antonio Negri

İstanbul Otonom Yayıncılık (2006)

Bizim Gibi Komünistler kitabı, Antonio Negri'nin hapse olduğu yıllar içerisinde, Félix Guattari ile yaptığı tartışmaların bir ürünüdür. Hapishane ardından birlikte kaleme aldıkları bu kitap, geçmiş deneyimlerin içinden geçen bir okuma yaparak, komünist programın sürekliliğini ve devrimci bir pratiğin olanaklılığını sorgular. Komünizmin öldüğünü söyleyenlere, kolektif ve devrimci öznellikler üzerine kurulu olan bir komünizmin hâlâ olanaklı olduğunu ve yeni kolektif ve üretken öznelerin, öncelikle kapitalist devlet modelinden ve tüm ardıllarından radikal bir kopuşu sağlaması gerektiğinin altını çizer. *Bizim Gibi Komünistler*, başka bir şekilde düşünmeye ve yaşamaya küçük de olsa bir katkıdır.

* Komünizm baskıya dayalı kör, indirgemeci bir kolektivizm değildir. Kesinlikle birbirine indirgenemez birey ve grupların ("kolektivitelerin") birleşik üretkenliğinin tekil ifadesidir. Eğer komünizm tekelliğin sürekli olarak yeniden olumlanması değilse, o zaman hiçbir şeydir-dolayısıyla, komünizmi tekilleşme süreci olarak tanımlamak paradoksal olmaz. Komünizm hiçbir şekilde ideolojik bir inanç sistemine, basit bir yasal sözleşmeye, hatta soyut bir eşitlikçiliğe bile indirgenemez. Komünizm, işin kendisinin kolektif amaçlarının sorgulanmasını gerektiren ve tarih boyunca devam eden aralıksız bir sürecin parçasıdır. (sf:15)

* Biz dünya pazarının birliğini, bu birliği üretken planlama, parasal kontrol, politik etki araçlarına yarı-devletçi niteliklerle birlikte tabi kılarak koordine eden ve bununla birlikte şiddetlendiren bu komuta figürüne Entegre Dünya Kapitalizmi (EDK) adını veriyoruz. Bu süreçte, Dünya Sermayesi, gelişmiş ülkelerin yanı sıra ve üstelik onlara doğrudan bağımlı olarak, gerçek sosyalist ülkeler topluluğunu da entegre eder ve ayrıca çok sayıdaki Üçüncü Dünya ülkesinin ekonomilerini içine çekmek için kullandığı araçları, daha önceki "çevresel bağımlılık" pozisyonlarını da tartışmaya açarak kontrol eder. Aslında, devletçi komuta ve ulusal devletler böylece hakiki bir yersiz-yurtsuzlaşmaya maruz kalır. Entegre Dünya Kapitalizmi, yeni bir birleştirme biçimlerini yendiden oluşturma, kullanma ve devletçi iktidarların geleneksel anlamdaki akışı ve hiyerarşileri ile sınırlı değildir. Uluslararası örgütlenmeler ağı, kitle iletişim araçlarının bütün dünyayı hedef alan stratejisi, pazar, teknolojiler vb. nin kontrolünün şiddetli bir şekilde ele geçirilmesi ile açığa çıkan tamamlayıcı devlet faaliyetlerini de üretir.(sf: 31-32)

* Kaçınılmaz olarak aynı noktaya dönüyoruz: Kapitalizm ve/veya sosyalizmin nihai "aklı", tek bir paradigmaya –kendi iktidarını devam ettirmesiyle uyuşmayan her şeyi yok etme tutkusuna- yönelen imkansız eğilimidir.(sf: 44)

* Entegre Dünya Kapitalizminin ilk temel belirlenimi, sosyolojik bölünmelerden bağımsız olarak, en azından üç kutuplu olan ve her çeşit bilinçsiz kolektif düzeyleri, kişisel bilinçleri ve grup öznelliklerini (ailevi, etnik, ulusal, ırksal vb.) eş zamanlı olarak kesen bir öznellik üretmesidir.

Bu üç kutup şunlardır: Doğu'nun, Batı'nın ve aynı zamanda Üçüncü Dünyanın hem idari hem de teknokratik tabakalarını kapsayan elitist bir kutup; farklı sınıf tanımlamalarını kesen güvenceli bir kutup ve her toplumsal tabakada eşit derecede yer alan güvenceless bir kutup. (sf: 45)

* 70'lerdeki devrimci süreçleri bir araya getirmeye dönük ilk deneme, pozitif bir alanda başladı: nükleer karşıtı hareketler ve ekoloji hareketleri alanında. Bu hareketler, hemen üretken enerji elde etmek için geliştirilen alternatif programlarla ilişkilendirildi. Böylece, ekoloji nostalji ya da protesto yoluyla tuzağa düşürülmedi; bu, yeni bir eylem tarzının mümkün olduğunu gösterdi. Dahası, nükleer karşıtı mücadeleler, bilimsel emek gücü sömürsü ve birikimi konusunda özel ufuklar açtı. Komünist programın gelişmesi için gerekli olduğu ortaya çıkacak olan teknik ve bilimsel işçilerin mücadeleleri, bilimden alternatif olarak yararlanmanın karmaşık boyutlarını aydınlatmaya başlıyor. Üstelik, komünist projenin belirleyici mutasyonu, bu fayda ile üretimin kolektif gücünün eklenmesi noktasında gerçekleşecektir. Kapitalist ve/veya sosyalist sömürü zamanının giderek sorunsallaştırılacağı ve üretken güçlerin yeni bir komüniter örgütlenme biçiminin doğacağı yer de, sömürüye karşı ve olumlu alternatifler adına verilen mücadelenin aynı aralıksız bütünlüğüdür. (sf: 55)

* Umarız kimse, bizim pasifizm örtüsü altında dürüst insanlar kadar çok hainin olmadığını hayal edebilecek ölçüde saf olduğumuz düşünmez. Belli ülkelerde, barış hareketi sefil "Stalinist barış" dönemini anımsatan yöntemlerle araçsallaştırılır ve amacından saptırılır. Örneğin, Polonyalıların konuşma özgürlüğünün kısıtlanması gibi, toplumun tarafsızlaştırılmasına yönelik bir "barış" tarafından ele geçirilmiş de değildir. Aksine, barış mücadelesini, kolektif özgürleşme mücadelelerinin birleştirilebileceği bir doküman tezgahı olarak kavıyoruz. Yani bize göre, mücadele statüko ile özdeş değildir. Aslında bu, tüm kapitalist ve/veya sosyalist üretim ilişkilerinin ölümün üstbelirlenimi ile yüklü olduğu hipotezine son vermekle ilgilidir. Barış mücadelesi, bir demokrasi mücadelesidir ve bu demokrasi için de, bireylerin özgürlüğü güvence altına alınacak ve cumhuriyet meselesi ile ekonomik gelişmenin araçları meselesi, topluluk içinde meşrutiyet kazanacaktır. Yeşil, ne sosyalist rejimlerin kızılından ne de kapitalist rejimlerin karasından doğar. Yeşil, yoksulluk ve baskının hızla çoğaldığı her yerde, bunların reddinden ve kapitalist kontrolün yarattığı korkunun dayatıldığı her yerde, bu korkudan özgürleşmeye duyulan ısrarlı arzudan doğar. (sf: 58)

* Toplumun rahatsız eden dönüşümler, yeni bir örgütlenme biçimi gerektirir. Bugün Leninizm ya da anarşizm, yenilgi ve gönüllülük fantezilerinden ve büyü bozmaktan, zorunlu bir sadakattan veya kasvetli bir isyandan, baskının karşıt bir biçiminden veya tekilliğin basit çarpışık bir ifadesinden başka bir şey değildir. (sf: 61)

* Açıkçası, yerine konulacak örgütsel bir modelimiz yok; ama en azından artık neyi istemediğimizi biliyoruz. Temsili yabancılaşmanın kurucu modellerini tekrarlayan her şeyi ve politik iradenin biçimlendiği düzeyler ile bu iradenin yürütüldüğü ve yönetildiği düzeyler arasındaki kopmayı reddediyoruz. Her zaman olduğu gibi devrimci bir sürecin gerçek gidişatında, örgütlenmeye dair yeni "öneriler" toplumsal üretken gücün yeni özü ile uyum içindedir. Ve bu öneriler toplumsal üretken gücün akışkanlığıdır; kavramsal referanslarının sahip olduğu değerlerin çeşitliliğidir; kalıcı soyutlama kapasitesidir; pragmatik etkinliğidir ve örgütsel işleyiş içindeli güçleri bölmeye ve katmanlaştırmaya yönelik baltalayıcı her çabayı yersiz-yurtsuzlaştırma gücüdür. Politik yönelimin biçimlenmesi, yürütülmesi ve yöneltilmesi artık ayrılmamalıdır; çünkü bu, kolektif emek gücünün yeni nitelikleri üzerinde bir baskı oluşturur. Montesquieu ve güçler ayrılığı dönemi geride kalmıştır. Sahte-demokratik merkezîyetçilik tarafından yürütme ve yönetim düzeylerinde geliştirilen yabancılaşmış ilişkiler, kendisini nasıl sunarsa sunsun, politik devrimin ufkunda yok olma sürecindedir. (Rousseau ve bireysel iradelerin yabancılaşması kavramı da defedilecektir.) (sf: 62)

* Devrimci özneliğin örgütünü pozitif anlamda betimleyen şey nedir?

Geleneksel örgütlenme modellerini destekleyenlerin sözde "kesin" argümanı, mücadelenin genel cephelerini kurmada sadece tek bir merkezi biçimin yeterince etkili olduğunu kanıtlayabileceği fikrini ileri sürmelerine dayanır; kapitalizmin şimdiki gelişme safhasında bu tamamen doğrudur ve bu aynı zamanda ezilenlerin örgütlenmesinde aşırı merkezi bir gücü de ima eder.

Tüm bunlar oldukça aptalcadır. Bu ancak, toplumun kapitalizme şu anki boyun eğişi, birikmiş değeri sömürünün miktarı ile ilişkilendiren bir işleyişe bağlı olsaydı ve komutanın belirli bir biçimi, ister istemez toplumsal üretimin özel bir şekli ile ilişkili olsaydı doğru olabilirdi. Fakt bu, bizim kesinlikle geride bıraktığımız ölçüm çeşidi ve ilişki türü değil midir? Kapitalist sömürünün genelleşmesine, görünür şekilde, baskıcı işlevlerin doğasındaki değişim eşlik eder; öyle ki, her yapısal düzenleme saf dışı bırakılma eğilimi taşır. Uygun dille söylemek gerekirse, artık yeniden kendinin kılınacak bir değeri yoktur. Eğer değer yasası işlevini devam ettirseydi, soyut bir genellik aşamasında, belki Leninist bir örgütsel proje türü yeniden tasarlanabilirdi. Fakat böyle bir şey yoktur. Kapitalist komuta, günümüzde özgür ve hızla üreyen tekilliklerle girdiği, doğrudan ve antagonist bir

çarpışma içinde geliyor. Bu vahşi faun'un ardından atılan katı ve baskıcı ağlar ne olursa olsun, ne maddileşme biçimine ne de temel zenginliklere ve amaçlara ulaşmada başarılı olamayacaktır.

* Bu verili koşullarda, yeni proleter biçimleri örgütleme görevi, tekilliklerin çeşitliliği içindeki ilişkilerin çoğunluğu ile ilişkili olmak zorundadır –bu çoğunluk, bürokratik kontrollerden ve tepeden konan yasalardan kaçan kolektif işlevlere ve hedeflere odaklanır; bu anlamıyla çoğulluk, karmaşık tekillikler sürecini en uygun şekilde kullanma yönünde gelişir. Burada söz konusu olan şey bir açıdan toplumsal anlayışın farklı boyutlarını ekleme, diğer açıdan ise kapitalist düzenlemenin yıkıcı gücünü aktif biçimde etkisizleştirme yetisine sahip, işlevsel birçok merkezliktir. Yeni devrimci öznenin ilk pozitif niteliği budur. Bu niteliğin ortaklaşa, çoğul, anti-merkeziyetçi, anti-korporatist, ırkçılık karşıtı, anti-cinsiyetçi boyutları tekilliklerin üretken kapasitelerinin ilerlemesine yardımcı olur. Yalnızca bu niteliklerle donatılmış bir proleter bir mücadele, tutarlı ve etkili mücadele cephelerini yeniden oluşturabilecektir. Bu örgütsel süreçler, aslında dinamik olarak kavranmalıdır; yerel olmakla kalmayıp giderek genişleyen amaçlar tarafından, bu amaçlar ulusal ve uluslararası kesimlerin ötesindeki temas noktalarını tanımlamaya başlayıncaya kadar, her tekilliğe bir devrim gücü verilir. (sf:64)

* Çözülmesi gereken ilk sorun, çoklu ideolojik boyutların aynı anda ve birlikte var olması için düzenlemeler yapmak ve özgün farklılıkların üstesinden gelmeye kalkışmayan ve bu farklılıkları edilgen ve sessiz bölünmelerin içindeki yozlaşmadan korumaya çalışan bir analiz geliştirmek ve yüzleşme yaşamaktır. Bu yüzden, her bir tekilliğinin zenginliğine ve insani üretkenlik için taşıdığı sorumluluğa saygı göstererek tekilleşmenin dinamikleri içinde çatışmacı çeşitliliği mutlak olarak kabul eden bir yeniden oluşum sürecini tasarlıyoruz. (sf: 65)

* Korporatizm, kendini ne şekilde sunarsa sunsun alt üst edilmelidir. Çünkü korporatizm yeni öznelliklerin sorunsallarına sadece yapay ve yanlış çözümler üretebilir. Utandırıcı olduğu kadar yaltakçı da olan bütün devletçi manipülasyonlara karşı hiç merhamet göstermeden savaşılmalıdır. Devletçilik ve korporatizm, otonomilerin ve tekilliklerin gelişimi önündeki aynı engelin iki yüzüdür. Tekrarlıyoruz: yeni proleter öznellikler tarafında taşınan mücadele makineleri, devletle girdikleri karşıt, devrimci ilişkiye hiçbir şekilde zarar vermeksizin aslında kendilerini doğuran kolektif durumun tekillini derinleştirme eğilimindedir. (sf: 68)

* Şu andan itibaren örgütlenmenin ilk anlamı, kendi üzerine çalışmaktır, kendi olmak bir kolektif bir tekilliktir; çoklu değer taşıyan bir özgürleşme projesi içinde bu kolektiviteyi kurmak ve kalıcı bir şekilde yeniden kurmaktır. (sf: 69-70)

* Geleneksel işçi sınıfı, kendini buna bırakmalıdır. Fakat ne sayısal olarak ne de ideal bir değer olarak hatta üretken bir ekonomik değer olarak toplumsal çoğunluğu artık temsil etmediklerini anlamazlarsa, isyan etmeleri ne anlama gelebilir? Kendi isyanlarını meşrulaştırmak istiyorlarsa, korkunç biçimde ezilen insan kitleleriyle, gençleri, kadınları, göçmenleri, üçüncü dünya alt proleteryasını ve her çeşit azınlığı içeren marjinallerle ittifak içinde, kendi bileşimlerini toplumsal olarak yeniden kurmak zorundadırlar. Öncelikli görev sömürüye karşı verilen geleneksel sınıf mücadelesi bileşenlerinin, yeni özgürleşme hareketleri ve komünist projelerle yeniden birleştirilmesi olmuştur. (sf: 73)

* Tekillik süreçlerinin birliği komünizmin yeniden icadı projesine doğru ilerledikçe, iktidar sorunu artan bir kesinlikle ortaya konacaktır; sorun, proleter bileşenler ile kapitalist ve/veya sosyalist devlet arasındaki antagonizmanın kalbinde yatmaktadır. Geleneksel işçi hareketi bu soruya yalın ve radikal bir biçimde devlet iktidarının ele geçirilmesi ve ardından devletin aşamalı olarak ortadan kalkması yoluyla yanıt vermek istedi. Herşeyin birbiri peşi sıra geleceği varsayıldı. Yıkıma yıkım ile teröre terör ile karşı çıkılacaktı. Bugün, bu diyalektiğin sahte ve mistikleştirici karakterine dair bir son söz söylemek veya bu doktrine sahip olanlarca destansı Paris komünü deneyimine yapılan rezil göndermenin altını çizmek yararsız olacaktır. (sf: 79)

* Sosyalizm, içinde sermayenin örgütlenip idare edildiği bir biçimden başka birşey değildir, işte bu nedenle, bugün gelişmiş kapitalist ülkelerin çoğunun ekonomik sisteminde sosyalist unsurlar fazlasıyla güçlüdür. Fakat komünizm her iki kapitalist sistemin de yıkılmasından, yani sınıf sisteminin ve sömürü sisteminden yıkılmasından sonra toplumun örgütleyici rolü değil devletin örgütleyici rolü yok edildiğinde, içinde toplumun örgütlenebileceği bir biçimdir. Daha da ileri giderek sosyalizmin komünizmin bir aşaması ya da komünizme geçişin bir aracı olduğunun kesinlikle bir yalan olduğunu vurgulamalıyız. (sf: 93)